

Gazeta si F6iea esse regulatu o data pe septemana, adeca: Martia. — Pretiulu loru este pe 1 anu 10 f., pe diumetate anu 5 f. austr. inlainturulu Monarchiei.

GAZETA

Pentru tieri straine 7 f. 50 cr. pe 1 sem., si 15 fr. pe unu anu. Se prenumera la tote postele c. r., cum si la toti cunoscutii nostri DD. corespondinti. Pentru serie „petit se ceru 8 cr. val. austr.

TRANSILVANIAI.

Monarchi'a Austriaca.

Partea ofici6sa.

АВТОГРАФЪ ПРЕАНАЛТЪ.

Maiestatea Ca. p. apostodikъ a binevoit6 a emite k6tr6 premedintele provisor6 al6 reuешtei канчеларии трансилване de k6рте xpu6тор6л6 автографъ преаналт6:

Iz6ite varone de Kemeni. Anъ с6плет6нт6 ла ал6 Ме6 автографъ din 9. Decembre 1860 те д6сърчинеж6 по D6mнеата, ка с6'м6 с6внтерн6 mie д6дат6 проиектеле d6mitале despre органис6ч6неа ш6 д6локореа dikастери6л6 de k6рте о6вординат6 d6mitале, еар6 ла ач6ста с6 респектези пе к6т6 н6ма6 се п6те д6ферителе наци6налит6ди ш6 копфесии6 але тарел6 Ме6 Принчипат6 Трансилваниа.

Tot6odat6 ш6 D6mнеата с6 ia6 чер6теле т6с6ри, ка пе те м6й6л6 автограф6л6 Ме6 din 20. Октобре а. к. емис6 к6тр6 м6п6стр6л6 Ме6 premedinte конте de Рехберг6, с6 т6жлочешт6 д6н Алаб Каролина о копфери6нд6 к6 в6рвади din д6ферите наци6налит6ди, копфесии6 ш6 класе, карии прип п6сеч6неа лор6 офичи6л6 о66 чивил6, прип talente, прип сервици6 ф6к6те п6блик6л6 ш6 прип д6кредере п6блик6 се distinct6, еар6 проиектеле лор6 ас6пра кесци6ни6лор6 привит6ре ла дефичереа ш6 органисареа диете6 ле ве6 аштерне к6т6 ма6 к6р6нд6. Компетинца диете6 ва ф6 д6терминат6 д6нтре miezvinele диплом6 Ме6 din 20. Октобр. прип максимеле д6рент6л6 п6блик6 de ма6 п6инте ал6 Трансилваниа, каре т6р6ве с6 се ад6к6 д6н копс6нанц6 к6 ачестеа д6термин6ч6ни6; еар6 ла копс6т6виреа диете6 претенсии6ле наци6ни6лор6, копфесии6лор6 ш6 класелор6 (стат6ри6лор6) д6дрент6диете de ма6 п6инте, к6м ш6 доринцел6 ш6 чер6инцел6 наци6налит6ди6лор6, класелор6 ш6 копфесии6лор6, каре ма6 п6инте п6 л6асер6 парте ла егалитатеа de д6рент6ри политиче, с6нт а се респекта д6н т6с6р6 егал6. —

Д6н ачелаш тимп6 Дта д6н привинца реста6р6рии г6берни6л6 трансилван6 д6н Кляж6 а6 с6 д6сърчинези пе те6аврариа6 de ма6 п6инте конте Мико, пе каре Еж6 л'ам6 к6змат6 д6н ф6рптеа ачел6иаш, ка с6'м6 аштерн6 ф6р6 ам6наре н6меле ачелор6 конс6лиар6 г6берни6л6 деп6итиди д6н хртареа зпел6 аледери6 легале, карии с6нт канач6 de а'ш6 реок6на пост6ри6 лор6, еар6 д6н лок6л6 ачелора карии аж6 м6ри6 с66 din канса в6тр6нецелор6 п6 с6нт канач6 с66 п6 аж6 вои6 de а'ш6 реок6на д6рег6тори6ле, с6'м6 проузп6 а'ш6 конс6лиар6 г6берни6л6 провисор6, с6 п6рте д6с6 гр6ж6 д6н тот6 кас6л6, ка прип ач6ст6 с6пл6нире провисор6 а лок6ри6лор6 ваканте с66 прип д6м6лир6еа н6м6р6л6 лор6 с6 се ia6 д6н к6ви6нч6с6 сокотинц6 наци6неле ш6 копфесии6ле тарел6 Ме6 Принчипат6 Трансилваниа, каре ма6 п6инте п'аж6 фост6 репресентате пичидек6м с66 п6 де аж6с6. —

Д6н интерес6л6 сек6рит6дии de эвере ш6 а ставерит6дии реверинцелор6 de д6рент6 приват6 т6те леци6ри6ле kondиче6 пенале чивиле, к6м ш6 акторит6ди6ле ж6дек6торешт6, к6те се афл6 д6н ф6инц6, аж6 с6 р6зм6н6 д6нтр6 т6т6 а лор6 активитате п6л6 к6нд6 д6н привинца ачелора се вор6 фаче дрешкаре оким6ри6 пе канса леци6латив6; тот6ш канчелариа Ме6 трансилван6 de к6рте д6к6 de ак6м аре с6'м6 аштерн6 д6н привинца ачестор6 кесци6ни6 т6те ачелеа проиекте каре се ред6к6 ла ским6ри6ле че о'аж6 ф6к6т6 неау6рат6 т6р6винч6се прип стр6формареа администр6ч6ни6 по'итиче.

Tot6odat6 а6 Дта с6'м6 аштерн6 проиектеле Дтал6 despre кесци6неа реста6р6рии д6нт6р6дел6 стр6век6 административе а церел6 ш6 пентр6 реста6рареа префекци6лор6 (supremi comites), а к6в6таи6лор6 примар6 ш6 а примар6лор6 ж6дек6тор6 реуешт6 д6н о6каз6

пеле Ськ6илор6 ш6 а ле Сасилор6 с6'м6 с6п6н6 проиекте скон6л6 кор6спонденторе, пентр6ка декретеле Ме6, каре с6нт а се емите д6н ач6ст6 привинц6, с6 се п6т6 д6нф6инца ла тимп6 акомодат6, прип перс6не де6тоиниче, к6 деп6инц6те ш6 вине комбинате, ла каре Дта а6 с6 порци6 de гр6ж6, ка с6 ф6к6 копсидерате д6нз6 к6винц6 т6те наци6налит6ди6ле ш6 копфесии6ле с6п6шилор6 Ме6 трансилваниа, еар6 ан6ме ачелеа каре п6 с'аж6 в6к6рат6 de егалитате д6нз6 д6рент6л6 п6блик6 de ма6 п6инте.

Д6к6т6 пентр6 д6нтре6виреа д6ферителор6 лимб6 а ле церел6 ка офичи6ле, пе л6нж6 п6зиреа датине6 легале de ма6 п6инте, т6р6ве с6 се цин6 de рег6л6, к6мк6, ат6т6 ком6нелор6 ор6шене к6т6 ш6 челор6 цер6нешт6 de т6те наци6налит6ди6ле ш6 копфесии6ле тарел6 Ме6 Принчипат6 Трансилваниа ле с6т6 д6н вои6 деп6инц6 а'ш6 алед6 лимба офичи6л6 пентр6 т6р6виле лор6 ком6неле, ек6лици6тиче ш6 школастиче; ма6 департе к6мк6 т6р6ве с6 р6зм6н6 ла воиа ф6ек6р6иа, ка д6н дес6атери6ле ад6н6ри6лор6 de комитате, de ораше ш6 ком6не с6 вор66ск6 д6н орикаре лимб6 din челе д6ндатинате д6н ач6ст6 цер6 ш6 с6 деа д6н л6нз6нтр6 д6н орикаре din ачелеа р6г6т6инци6 к6тр6 офичи6лате, еар6 хот6р6ж6реа ачелора ва т6р6ви с66 с6 д6н ачееаш лимб6; к6мк6 д6н зр6т6 офичи6ли6 администр6ч6ни6 политиче ш6 а6 д6рент6ди6 тот6 фел6л6 de ord6н6ч6ни6 ш6 пор6нч6, каре мер6 д6дрент6л6 ла ком6не, с6 ле деа д6н ачел6 лимб6, кареа есте лимба пертракт6рии т6р6вилор6 ком6неле але лор6.

Д6н челе din зр6т6 д6нпече еж6 пе Дта те д6сърчинеж6, ка с6 те п6н6 д6н копфелецере к6 акторит6ди6ле политиче каре аж6 с6т6т6т6 п6н6 ак6м, ас6пра мод6л6 ш6 а тимп6л6 д6н каре вор6 ф6 а се трансп6не т6р6виле, се д6нцелече de сине, к6 ачестеа ирек6м ш6 т6те офичи6лателе ш6 т6р6вналеле ж6дек6торешт6 вор6 авеа а'ш6 контин6а активитатеа лор6 п6л6 к6нд6 п6 се вор6 д6лока (д6нп6ини) прип органеле поз6, каре вор6 авеа с6 интре д6н активитате, д6нпече Еж6 вои6 декрета д6н привинца проиектелор6 Дтал6, ш6 тот6 ом6л6 т6р6ве с6 се с6п6н6 ф6р6 он6нере ла ord6н6ч6ни6ле, пор6нч6ле, инстр6кци6неле с66 ла сентиацел6 лор6 ж6дек6торешт6; токма ашеа т6те ord6н6ч6ни6ле к6те се афл6 д6н ф6инц6, ш6 ан6ме т6те леци6ри6ле ш6 д6токмелеле чивиле ш6 криминале de тот6 фел6л6 аж6 с6 р6зм6н6 д6нтр6 т6т6 п6тереа лор6 ш6 т6р6ве с6 се п6н6 д6н л6к6раре к6 т6т6 енер6и6а, д6к6т6 ш6 п6л6 к6нд6 ord6н6ч6ни6ле (декретеле) п6 се вор6 ф6 мод6фикат6 прип дисп6сеч6ни6ле Ме6 de ат6нч6 д6к6ч6 емисе, с66 каре се вор6 ма6 емите, еар6 леци6ри6ле ш6 д6токм6ри6ле de пат6ра д6рент6л6 чивил6 ш6 пенал6 пе канса дес6атерии ш6 а д6воирии д6н диете6.

Vienna, 21. Decembre 1860.

ФРАНЧИСКЪ ИОСИФЪ и. п.

— Д6нз6 ешир6еа преаналте6 диплом6 д6нт6р6тешт6 din 20. Окт. к6м ш6 а скрисор6лор6 de т6л6 ал6тарате ла ачееаш вои6 ам6 зич6 рот6ни6лор6 din цереле австриаче: „С6ртеа п6стр6 е дат6 д6н т6на п6стр6.“ Ас6т6зи к6 в6зв6р6м6 ш6 чиг6р6м6 к6 т6т6 л6зареа аминте преаналт6л6 автограф6 din 21. Dec. пе вине с6 репедим6 к6тр6 рот6нии6 din Трансилваниа к6 д6ндоит6 п6л6чере тот6 ачеле к6винте: „С6ртеа п6стр6 есте дат6 д6н т6на п6стр6.“ —

Автограф6л6 д6нт6р6теск6 din 21. Окт. конет6 ма6 в6ртос6 din дож6 п6рци6 принципале: реорганис6ч6неа провисор6 а церел6 д6нз6 с6стема веке ш6 — рег6лареа д6рент6л6 д6ферителор6 (тре6) лимб6 але патриел6. Д6н привинца п6рци6 din т6т6 токма пентр6 к6 ачееа е провисор6 ш6 к6 е декретат6 к6 ат6та д6нцелеч6не ка нимик6 с6 п6 се фак6 деавалта ш6 к6м ам6 зиче престе кан6, п6 авем6 нимик6 de а обсерва, de к6т6 н6ма6 а т6л6ц6ми, еар6 десволт6м6нт6л6 ма6 департе а'л6 аштенга дела тимп6. Д6н при-

vinđa lămbeŭ — noi din parte-ne aŭlămŭ, kŭ đn oŭsŭ lŭdatŭlŭ aŭtoġrafŭ preanaltŭ eote pronŭnciatŭ ɣnŭlŭ din chele mai liberale prinčipii, karele adekŭ se aŭlŭ đntrodusŭ de nŭlŭtŭ de eks. đn Belđii ŭi mai vŭrtoeŭ đn Elvedđia, ɣnde eapŭnŭ koplokkesekŭ trei načionalityđi aŭtŭreŭ, ŭi adekŭ đertmanii đn nŭtŭrŭ kŭmpŭntorŭ, franđozii đnŭtŭ ei ŭi italianii đn minoritato mai pŭđinŭ kŭmpŭntore.

Điekŭrei komŭne, đinŭtŭ sŭŭ kantonŭ, điekŭrei biŭerichii sŭŭ ŭkŭle e lŭsatŭ đn chele mai neđertmŭritŭ a lorŭ libertate de aŭŭi alede lŭmŭba ne kare o vreŭ. De ačii đnkolo se đucede ne mai sŭvŭsŭ de nimini, kŭ ničii o načionŭ kŭreia nŭŭ e pŭŭine de lŭmŭba ea, kareŭ nŭ va fi anŭkatŭ a se lŭpŭda ne sine de ŭerbitore ŭi nŭrtŭtoreŭ ŭlepŭlŭi alora, nŭŭŭi alede aŭtŭ lŭmŭbŭ đakŭtŭ ne a oŭ načionalityđi. Đntokŭ va fi ŭi la poi. Komŭna ŭi đinŭtŭrele sŭŭ komitatere vorŭ vota điekare aŭŭra aleđerii de o lŭmŭbŭ ofičialŭ; eapŭtŭ aŭoi fiŭ oŭsŭ đn gŭberniŭŭ ori ŭi che amploiađi de ori che načionalityđate, ei vorŭ fi siliiđi a pŭrtakta delibera, dečide ŭi skriŭe đn lŭmŭba đn kareŭ vorŭ fi skriŭe aktele ŭi ne kareŭ kŭtare komŭne ŭi đinŭtŭri o vorŭ fi dekiarŭtŭ de a lorŭ načionalityđi ŭi ofičialŭ. Aŭŭea ofičialii vorŭ trebŭi sŭ đpveđe pŭfektŭ lŭmŭba komŭnelorŭ.

Eapŭtŭ sŭrtŭea načionalityđii ŭi a lŭmŭbeŭ nŭstre đn tŭla nŭstŭrŭ. De aŭtŭđi đnkolo mai pŭtŭne nŭmai, ka điekare komŭnŭ ŭi đndatŭ đnŭtŭ deŭŭŭireŭ pŭfektilorŭ — điekare komitatŭ sŭ se adŭne đn medinđŭ formalŭ ŭi sŭ dekiare odatŭ pentŭtŭ totdeasŭna lŭmŭba ea de lŭmŭbŭ ofičialŭ a deŭŭaterilorŭ ŭi a akte-lorŭ, eapŭtŭ o aŭemenea dekiarŭtŭne sŭ se ia la protokolŭ đnŭtŭ tŭte formele ŭi sŭ se pŭstŭređe pentŭtŭ tŭte timpŭrele, pŭŭali-kŭndŭse ŭi prin ŭŭrnale. —

Maieŭtatca Sa c. r. apost. cu rezoluțiune prean. din 26. Decembre a. c. a binevoitu a denumi de consilieri de curte la cancelarii'a regia transilvano-aulico pe consil. curtei de cassatiune Daniel Káboš de Magyar-Győr-Monostoru, pe cons. min. si referentiu asesoru alu suprem. tribunalu urbaniu Dionisiu Kozma de Kézdi-Szent-Lélek, pe cons. aulicu alu curției de cassatiune Augustu de Roth, si pe consilieriulu de sectiune alu c. r. ministeriu de justitia Vasile Popp; — mai incolo pe consil. de Tesaurariatu ardeleanu Carl Eder de cons. gubernialu cu aplicare la aceeasi statiune de curte, pe c. r. consil. de apelatiune si referentiu la curtea cassativa Iosifu Plecker, pe consil. trib. prov. din Clusiu Niklas de Biró, pe secr. curtei casative Antonu de Dobokai si pe consilieriulu imperatescu si primu comisariu prefecturei Orestiei Demetriu Moldovanu a binevoitu ai denumi de secretari la cancelarii'a de curte transilvana.

Diplom'a imperatŭesca din 20. Octobŭe si romanii din Transilvani'a.

Cu diplom'a imperatŭesca din 20. Octobŭe a. c. s'a normatu in prinčipiu si pe temelulu unirii tuturoru provinciiloru intr'unu totu, carele se numesce statulu imperiului Austriei, atatu coprinsulu comunelor drepturi si datorintie cuvenite in mesura egala tuturoru supusiloru statului imperatescu, catu si mesur'a specialeloru drepturi si cadintie politice Asia prin acestu actu alu supremei potestati si gratii imperatesci romanii din Transilvani'a inca au castigatu nu numai drepturi si datorintie comune, ci inca si specialele drepturi si cadintie ale unui regimu constitutionalu. Pe temelii'a unirii tuturoru tŭriloru statului imperatescu si petrunsi de adevŭrulu cuvintelorŭ senatorului imperatescu episcopului baronu de Siaguna: cumca Austri'a in totalitatea sa formŭza o individualitate politica, romanii din Transilvani'a voru cautŭ punctulu lorŭ de gravitatiune, pŭptŭea autonomiei lorŭ numai in centrulu monarchiei, eapŭtŭ acŭst'a cu atatu mai virtosu, ca ce o insemnatŭre parte a natiunii nŭstre, adeca romanii din Bucovina, au si aŭlatu punctulu lorŭ de sprijŭna in centru (in ministeriulu statului), eapŭtŭ romanii din Banatulu Temisiŭorei (poporulu) pana acum inea gravitŭza catra acelu centru; cu alte cuvinte, aceiasi nu voru se scia de reincorporarea cu Ungari'a. Istori'a ne invatŭia de ajunsu, cumca unu poporu carele odata scia ce i trebue, este si in stare de aŭsio castigŭ. Romanii din Transilvani'a cumpanindu si apŭtŭiundu acesteŭ impregiurari practice isi voru pune tŭta silinti'a, cŭ deca cumva cancelarii'a de curte a Transilvaniei ce tocma este apŭpe de reinfintiare nu ar fi altu ceva, decatu unu actu de pietate pentru institutiunile dinainte de a. 1848, atunci reactivarea cancelariulu de curte alu Transilvaniei ar potea se si remana ou totulu la o parte, eapŭtŭ suprem'a conducere politica a Transilvaniei ar fi

a se concrede ministeriulu c. r. de statu si relative sectiunii transilvane in acelasi ministeriu.

Uniunea Transilvaniei cu Ungari'a prochiamaŭa in anulu 1848 romanii din Transilvani'a nici odata nu o voru recunŭsce de legala. Pentruca tacundu despre aceea, ca actulu acesta s'a complinitu fara densii, apoi ei si lipsesce orice temeliu de dreptu. Sub predominieŭa formulei: „Uniune sŭu mŭrte!“ nu pŭte fi nici vorba despre vreo libertate a vointiei si a lucrarii; eapŭtŭ cumca romanii tocma prin combaterea pe fatia si cu sinceritate a rebeliunii unguresci ar fi recunoscutu existenti'a uniunii cu Ungari'a si o ar fi sigilatŭ cu sangele lorŭ, asia ceva nu voru vrea se intarŭsca nici ungurii. — Ce e dreptu, viŭti'a politica a romanilorŭ cŭ natiune in Transilvani'a reapasata mai virtosu dela introducerea reformatiunii inŭce cu tŭte pŭtŭrile, abia re'ncepe acuma; ci viitorulu inca sta in man'a pŭvedintiei; eapŭtŭ apoi istori'a si anume istori'a Ungariei ne invatŭia intr'unu modu fŭrte batatoru la ochi, cumca numai o natiune autonŭma pŭte se aiba viŭti'a politica si viitoru.

Dupace diplom'a imperatŭesca si preanaltulu autŭgrafu catra ministeriulu presiedinte garantŭza poporaloru Transilvaniei form'a de regimu constitutionalu, asia scopulu acestui articulu este a discuti viŭtŭrea constitutiune a Transilvaniei. Preanaltulu autŭgrafu respica in terminii cei mai lamuriti, cumca Maieŭtatea Sa Imperatulu recunoscundu ponderositatea referintiloru actuale si cumpanindu dreptulu istoricu cu nedreptatea totu asia de istorica, nici de cum nu a potatu cugetŭ la o asia numita restitutio in integrum, la o re'nviiere a fostei constitutiuni transilvane, ci numai catu a voitu a garantŭ (asecurŭ) tierei acesteia form'a regimului constitutionalu. Romanii din Transilvani'a de parte de a ignorŭ (de a nu le pasŭ) constitutiunea Transilvaniei careŭ se aŭlase in fiintia pana la a. 1848, sŭu tocma de a intinde man'a dupa alte constitutiuni, dupa cate vedemu pana acum, sŭmana multu, ca ei ar fi mai aplecati a recunŭsce natiuniloru care se bucurasera mai nainte de ale lorŭ drepturi (nu si de privilegiuri) tŭte asiediemintele si intocmirile avutei constitutiuni, tocma candu aceleasi nu ar mai stŭ in armonia cu spiritulu timpului, indata ce aceleasi natiuni ar voi se si le mai pastreze, cu acea conditiune inŭsa si numai atunci, candu aceleŭ institutiuni si intocmiri nu ar vatamŭ intru nimicu interesele romanilorŭ si nu ar stŭ in opusetiune cu prinčipiulu egalei mesuri in drepturi si in datorintie privitŭre la tŭte natiunile si confesiunile Transilvaniei.

Scirea publicata mai deunadi de catra unu jurnalulu nemtescu, cŭ si cum romanii din Transilvania la representatiune in dieta ar voi se se ia de temelii'a numai numerulu sufletelorŭ, separe ca e trasa din coprinsulu uneia din asia numitele trei programe romanesci. Se lasamu inŭsa, ca scopulu publicarii acelorŭ programe n'a fostu altulu, de catu a se da publiculu ocaziune de a mediti si cumpani impregiurari de fatia, apoi mai trebue se luamu in bagare de sŭma inŭsa si acea impregiurare, cumca auctori, acelorŭ proiecte in momentele aceleŭ nu avea la mana vreunu altu ŭrecare substratu realu (eapŭtŭ nu idealu), decatu numerulu sufletelorŭ *), eapŭtŭ de es. proprietatea de pamentu cata se aŭla in manile fiacarei natiuni transilvane le erŭ ne-cunoscuta; afara de acŭst'a se pare ca acelu proiectu de programa despre carele ne este aici vorb'a, isŭtŭ tienuse dinainte sa articolulu de lege alu V-lea alu dietei din Ungari'a dela 1847/8; in cele din urma s'a mai luatŭ in socotintia inŭsa si acea impregiurare, cumca pe catu timpu natiunea magiara pretinde dreptulu de alegatori si de alegiveri inŭsa si pentru clas'a cea mai saracutia a nobilimii sale, pe atat'a romanii inca sunt determinati a pretinde unu censu catu selpŭte mai micu pentru alegatori si alesi, (pe totu casulu inŭsa unu censu ŭrecare); — pentru ca cu catu pŭte se fia mai alŭsa, mai cultivata si pentru folosirea de drepturile politice mai matora acea multime mare de nobili, opincari (boeskoros nemes emberek), a caroru parteŭ cea mai precumpanitŭre nici nu scia se citŭsca, decatu cei din urma romanii de aceeasi categoria. Intocma este totu acelu reportu intre tŭriani diferiteloru nationalitati din Ungari'a, Transilvani'a, Croati'a, Slavoni'a si Voivodin'a.

Intr'aceŭ noi scimŭ din graiulu mai multoru barbati romani din cei mai de frunte, cumca spre a se gasi proportiunea numerului deputatorilorŭ fiacarei natiuni pentru dieta se pŭte luŭ si unu altu substratu cu totulu realu si nicidecum idealu. Pe catu s'a potutu observŭ pana acum, tendinti'a celorŭ trei natiuni transilvane care mai nainte se bucurasera de drepturile politice ar fi, cŭ se se tienŭ cu tŭte bratiile de dreptulu istoricu; apoi deca vomu considerŭ, cŭ dreptulu publicu alu Transilvaniei e fundatu pe nationalitati si confesiuni, romanii inca voru recunŭsce, ca dreptulu lorŭ de representatiune in dieta trebue se aiba asemenea unu caracteru nationalu ce e dreptu ageru demarcatu, acelasi inŭsa are se fia din natur'a lui si

*) Dupa date autentice numerulu sufletelorŭ natiunii romane in Transilvania fu in nameratur'a din urma 1,354,550. —

tocma în opoziție cu dreptul public al Transilvaniei o reprezentare curată numai de interese ***), și încă așa, că românii nu are să le pase nimicu, decât celelalte națiuni conlocuitoare își voru alege deputații lor după principiul reprezentării diferitelor interese, sau ca ele să se voru ținea totu de principiile (?) respicte în dreptul public de mai înainte al Transilvaniei alegându totu cum au mai alesu.

Interesele noastre confesionale și spirituale, care mai virtuos cele școlare voru fi reprezentate la dietă în ambele cazuri (adică și când s'ar primi reprezentarea intereselor și când ar fi după dreptul public de mai înainte) prin arhiepiscopii cari voru fi chemați sau cari sunt chemați de lege la dietă, adică cei greco-catolici și celu de ritul orientală. Reprezentarea intereselor cetățiene care nu pôte avea nici caracteru nationalu nici confesionalu, va esi totu asemenea, din cauza că deputații orașelor se voru alege de către totu locuitorii acelorora fără diferența de naționalitate și confesiune. Reprezentarea specială a intereselor comerciale și industriale, dorită și de celelalte națiuni, nu se pôte pune la cale după dreptul public vechiu al Transilvaniei, prin urmare earăși nu pôte avea caracteru nationalu și confesionalu, ci alegerile ar trebui să ăsa din ambele camere comerciale, întru care și altminteră se afla reprezentate toate națiunile și confesiunile.

Cu privire la celelalte interese materiale de care le pasa românilor transilvani e cunoscutu la totu, cumca ocupațiunea cea mai de frunte a românilor transilvani este că și a părții celei mai mari de unguri și de nobili și chiaru de sași, agricultură și economia de vite; prin urmare aceste ramuri de castigă ceru o reprezentare corespunzătoare.

Deci după ce din arealul întregu al Transilvaniei mai multu decât a treia parte (sau lamurindu-se toate proprietățile de pământ bine, aproape jumătate) se afla în proprietatea românilor transilvani că a grii de arată, că fenătie, pășuni și păduri, așa românii chiaru și că proprietarii de pământu au totu dreptul de a pretinde că, decât nu mai multu, cel puțin a treia parte din totalu numeru al membrilor dietei se conste numai din deputați de națiune romani, cari se fia aleși numai de către locuitorii romani, cari au proprietăți de pământu în cutare cercuri de alegători (comitate, scaune, districte, cercuri, sau număscă-se orisicum), care alegerea se decurge așa, încatu se nu se amestece nici se încurce modalitatea de alegere a celorlalte națiuni conlocuitoare, apoi să alegăși dăsele pe deputații lor sau după cum cere natură intereselor, sau după modalitatea constituțională dinainte de 1848. Deci decât cumva cele trei națiuni odinioară privilegiate, adică ungurii, secuii și sașii ar fi de aceea opinie și decât ele ar dori, că dietă se se constituie pe temelul și după modalitatea pastrată în dreptul public de mai înainte al Transilvaniei, prin urmare decât ungurii, secuii și sașii ar voi să aiba unii cu alții preste totu cam la 300 membrii, apoi în acestu casu românii pretindu pentru națiunea lor cel puțin 141 membrii deputați, care în acestu casu dietă complinită ar fi se conste din 423 membrii. Luându această ipoteză presupunem eară, că ungurii, secuii și sașii transilvani ar fi aplecați a se ține catu se pôte pe temelul istoric al dreptului public, și că nu ar vrea mai bucuroși a se apuca cu totii de întocmirea unui statut constituțional nou, care se fia asediatu pe niște fundamente întregu totu egale. E adică cunoscutu că dietă de mai înainte nu a fostu nici reprezentativă (de poporul întregu), nici ărasă compusă după statură sau clase (Ständerversammlung), ci ăra o amestecatură fără altu exemplu în Europă, prin urmare această dietă conchiamată fiindu pe temelul vechiului dreptu public al țerei nici ca va fi în stare de a corespunde la voința preanaltă respicată în nouă diploma, care se pôte consideră că unu nou dreptu publicu. *)

Cu privire la administrațiunea din launtru a țerei preste totu, românii sunt de aceea opinie declarată, că imparțială actuală a țerei se se păstreze așa, cum este până la deschiderea dietei, în a carei

***) Arealul sau suprafața Transilvaniei este 1079 miluri pătrate, milulu sau miliarulu socotitu câte 1600 stanjini pătrati.

*) Tocma pentru această de și principiul Domnului auctoru, ad. proprietatea de pământu merita cea mai de aproape considerațiune, de și chiaru proporțiunea luată de Dsa pe lungă ăresicare modificatiune ce ar fi a ise face, după ce voru lamuri și mai bine proprietățile de pământu, nu s'ămana a învalui în sine vreo asupra, totuși cifră de 423 ni se pare în totu prea preste măsura mare pentru a țera relative așa mică. Se nu uitam că mai înainte regalității facea majoritatea în dietă; care denumirea lor ăra cu totul arbitrară. După a noastră opinie numerulu totalu de 300 încă este și ăra prea mare; apoi rezultatulu care ăra? Spese multe, trăba puțină.

Nota Red. Gazetei.

competența este de a o supune la o reviziune, adică a schimbă întregu, împreunându mai multe cercuri într'o prefectură sau districtu; care decât celorlalte națiuni le ar mai placea, că ele pentru cea mai de aproape dietă să se sălăga pe deputații lor totu după modul dinainte de a. 1848, în acestu casu dăsele să întărească totu la comitatele, scaunele, districtele, liberele cetăți și locurile tacsale și sălăga și din acelea.

Mai departe românii sunt pentru „autonomia comunelor, pentru administrațiune autonomă în cercuri și districte“ după analogia administrațiunii comitatelor și scaunelor până la 1848. Românii voru și restaurarea guvernului că alu supremei auctorități politice a țerei și această totu pe temelul de mai înainte nationalu și confesionalu, cu împărțirea însă și a românilor în proporțiune dreaptă. Care administrațiunea dreptății penale și civile preste totu se fia concredințată unor judecatori independenți și neamovibili, cari se fia denumiți de către Majestatea Sa, după legile generale civile și penale, ce se afla în activitate, cu pastrarea dreptului însă, că aceleași legi se fia supu, se la o reviziune prin dietă țerei și relative priu dietă imperială. Toate tribunalele aru avea să pronunție sentințele lor de judecată (deliberatele, hotărârile) numai în numele Majestății Sale a Imperatorului și marelui principe alu Transilvaniei. În instanța supremă ar avea să decida suprema curte judecătorească și casatorie, relative secțiunea ei specială ce s'aru compune pentru Transilvania din transilvani.

Nici ună din cele trei limbi ale patriei se nu fia suferită să se luă vreo anteațată sau privilegiu. Fiecare parte causantă, totu advocații, notarii s. a. să se pôte subterne orice felu de rugăminte, cerere, acte de procesu în oricare din cele trei limbi, totu asemenea să se pôte înfățișă orice cauză, pretențiuni s. a. în oricare limbă le va placea pe la toate auctoritățile administrative. Limbă oficială a dietei ar avea să o defigă totu dietă din sesiune în sesiune, cu aceea condițiune însă, că dreptul de a cuventă fiecare deputat în ședințele dietei în oricare limbă iar placea din cele trei ale patriei să se fia pastratu și garantatu prin lege bine respicată. Articuli de lege aru fi se se supuna preanaltei sancțiuni în limbă latină, care apoi totu acelu testu ar fi se remana de autenticu. Însa publicarea legilor sancționate de suveranulu vă trebui să se face prin tiparu în toate trei limbile patriei. — În trebile din launtru și din afara a le tuturor auctorităților țerei, în launtrul țenutului (cercului, districtului) ar fi predominantă cea limbă, care din toate trei e mai multu vorbită, care auctoritățile între sine începundu dela prefectură în sus aru corespunde în limbă germană că limbă oficială, din cauza că, centrulu monarhiei e punctulu de contactu pentru toate trei națiunile transilvane, că limbă germană că limbă foarte latită o vorbesc orice omu cultivat*), apoi ca o parte destulă de însemnată din locuitorii, adică sașii o au de limbă lor maternă.

Organismulu de acum alu întregii administrațiuni n'ar trebui să se schimbe cu nici unu felu de provisoriu, ci se remana în activitate sa de acum până cându dietă viitoare va elaboră unu altu definitiv, care să sancționeat fiindu de către Majestatea Sa Imperatorulu, se se și pună în activitate.

Ăastă programă politică care s'a culesu din gură mai multor capacități române, se mana că vrea să se apropie și, se combine într'ună pe cele trei proiecte de programe românești esite de mai înainte. Dacă cumva prevedința va fi înzestrată pe ărecare din națiunile conlocuitoare cu minte mai mare și cu inimă mai generoasă, că măsură egală de drepturi și datorințe garantată prin diplomă imper. din 20. Octob. se o realizese pe o altă cale mai bună și mai leală, atunci românii voru întinde bucuroși mână spre a conlucra către același scopu, pentru că simbolulu românilor a fostu și va fi totdeauna: totu cu Dumnezeu pentru imperatorulu și patria.

Dela Turnu-rosiu, 20. Decembre 1860.

De sub pētra Cozlei, 1. Dec. 1860.

Cu ce vreu magiarii să dobândescă pe națiunea română, pentru sine?

(Capetă din Nr. tr.)

Dece, și pentru ce nu au participat Halmágyi pe lobagii numitelor trei comitate și unu districtu, din beneficiile urbariului făcutu în dietă amentită din 1832/6? atunci românii sugrumați de ne mai suportabilulu jugu alu tiraniei barbare, fugă cu putere pe la Baia mare de cumpara câte unu urbariu tiparitu câte 5 fr. m. c., apoi decât revenia acasă cu elu, vine șolgabireulu, 'lu prinde pe celu ce aduse se urbariulu, și aceea marfa de pretiu 5 fr. mc. și o pune pe fundu la

*) Întrebam pe italieni, franțioși, englesi cati din cei cultivati ai lor vorbescu altă limbă afara de a lor maternă. —

Nota Red.

